
МЕТОДОЛОГІЯ І ТЕОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

УДК 373.3.016:78

DOI 10.31654/2663-4902-2020-PP-1-9-16

Дворник Ю. Ф.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментально-виконавської підготовки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Стаття присвячена розгляду актуального питання сучасної мистецької педагогіки – формування творчої активності. Її мета полягає в психолого-педагогічному аналізі проблеми формування творчої активності молодших школярів на уроках музичного мистецтва та висвітленні можливих шляхів її розв'язання.

На основі аналізу тлумачень поняття "творча активність" у філософському, психологічному та педагогічному аспектах зроблено його узагальнення. Воно представлено як особистісне утворення, риса, інтегративна якість, що формується в творчій діяльності, реалізується через пізнавальну потребу й інтерес, виявляється в емоційному піднесенні та творчому підході до розв'язання завдань і виступає як прагнення до самореалізації через розкриття власного творчого потенціалу.

В статті наголошується на значному потенціалі музичної освіти взагалі і уроків музичного мистецтва зокрема та розкриваються шляхи формування творчої активності молодших школярів. Акцентується увага на важливості залучення учнів до активної художньо-творчої діяльності, необхідності накопичення ними музичного досвіду.

Розглядаються педагогічні методи, які забезпечують ефективне формування творчої активності, серед яких комплексний метод активізації музично-творчої діяльності, метод художнього конструювання, активізації попереднього досвіду, залучення до творчого проектування, проблемні методи, методи смислового бачення, евристичний або частково-пошуковий, метод рефлексії, самоаналізу, самоконтролю та самооцінки, метод художньо-педагогічного спілкування.

Наголошується, що процес формування творчої активності має ґрунтуватися на принципах опори на життєвий та художній досвід, стимулювання внутрішньої активності, єдності індивідуального і колективного впливу на учнів, творчої самостійності, мотивації музичної діяльності, інтересу та емоційної захопленості музичною діяльністю.

Ключові слова: активність, пізнавальна активність, творча активність, молодші школярі, урок музичного мистецтва, педагогічні методи, принципи.

Постановка проблеми. Проблема формування творчої активності школярів далеко не нова в педагогіці. Її розгляду присвячена ціла низка досліджень та накопичено багатий досвід педагогів-практиків. Варто наголосити, що питання активності учнів на уроках турбують всіх без виключення вчителів, що викладають той чи інший шкільний предмет, у тому числі й музичне мистецтво. Доречно буде сказати, що мистецька педагогіка на сьогодні має значні власні напрацювання і це наближує теорію і практику до розв'язання означеної проблеми.

Втім, слід говорити й про невирішені питання, серед яких особливої актуальності набуває методичне забезпечення процесу формування творчої активності молодших школярів на уроці музичного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки порушена проблема турбує багатьох дослідників, вона тією чи іншою мірою і в різних площинах вже

вивчалася і продовжує вивчатися, а результати наукових розвідок знаходять своє відображення в численних публікаціях. Так, дослідженню методичних засад формування творчої активності школярів засобами колективної музичної діяльності присвячено праці Б. Жорняк. У них автор розкриває методику поетапного формування та пропонує свій погляд на структуру творчої активності учнів. Проблему формування творчої активності учнів 5–7 класів на уроках музичного мистецтва вивчала Т. Латишева. Вивченню процесу становлення пізнавальної активності присвячені дослідження Н. Бабаєвої, Т. Шамової, О. Брежневої, І. Дубровіної. В. Ігнатович ґрунтовно розкриває організаційно-педагогічні умови формування творчої активності. В. Гаврилюк цікавиться проблемами творчої активності старшокласників тощо. Такий, навіть короткий огляд дозволяє не лише окреслити коло інтересів вчених, що працюють над достатньо широкою проблемою, а й виокремити з неї ту частину, яка ще потребує вивчення.

Відтак **метою** даної статті є психолого-педагогічний аналіз проблеми формування творчої активності молодших школярів на уроках музичного мистецтва та висвітлення можливих шляхів її розв'язання.

Виклад основного матеріалу. Розгляд питання формування творчої активності неминуче наштовхується на необхідність з'ясування сутності самого поняття "творча активність", адже саме сутність виступає тією найважливішою якістю, внутрішньою основою та змістом, без яких даний феномен неможливо осмислити.

У філософському розумінні активність – стан самоспричинюваного діяння, що прискорюється й розширюється. Його можна розглядати як протилежність пасивності – стану сприйняття зовнішнього діяння [21, с. 16].

В Словнику іншомовних слів знаходимо термін "активний". Він трактується як діяльний, енергійний та той, що розвивається [19, с. 32].

У психології "активність" – виступає в співвідношенні з діяльністю, виявляючись як динамічна умова її становлення, реалізації і видозмінювання. Вона характеризується значною стійкістю діяльності у відношенні прийнятої цілі [16, с. 14–15].

Активність тлумачиться і як "властивість організму та психіки, що залежить від зовнішніх і внутрішніх умов", вона "виявляється в діяльному ініціативному ставленні особистості до навколишнього світу й самої себе" [18, с. 581]. Вона також розглядається вченими як уміння впливати на власні потреби, погляди, цілі, навколишню дійсність. Щодо школярів, то активність допомагає їм значно швидше й успішніше засвоїти соціальний досвід, а також розвиває комунікативні здібності [2].

Виникає закономірне питання щодо розкриття сутності поняття "активність особистості". Воно зустрічається досить часто, в тому числі, і в контексті проблеми формування творчої активності особистості. У психологічному розумінні активність особистості, це здатність людини здійснювати суспільно значущі перетворення в світі на основі присвоєння багатств матеріальної й духовної культури. Виявляється вона в творчості, вольових актах, спілкуванні [16, с. 15] та виступає як міра цілеспрямованого, планомірного перетворення людиною навколишнього середовища і самої себе, виявляється в ініціативності, діловитості, психологічній налаштованості на ту чи іншу діяльність [17, с. 10–11].

Активність особистості може виявлятися і в пізнавальній діяльності або пізнавальній активності. Слід зазначити, що на сьогодні існує ціла низка тлумачень поняття "пізнавальна активність". У різних джерелах і різними авторами вона розглядається як особистісне утворення, "складна системна властивість суб'єкта, яка інтегрує важливі якісні характеристики його пізнавальної діяльності, а саме пізнавальну самостійність, ініціативність, а також повноту і мобільність його знань, умінь і навичок, що формуються у цьому процесі" (Р. Ігнатова) [9]; виступає як інтелектуальний відгук на процес пізнання, як риса, що формується в процесі діяльності, "як особистісна якість, що реалізується через пізнавальну потребу, інтерес" і спрямована на вирішення протиріч між колишнім і нинішнім рівнем компетентності (В. Шубинський) [22].

Пізнавальна активність виступає важливою умовою особистісного розвитку і особливо в дошкільному і молодшому шкільному віці. Становлення пізнавальної активності, як зазначає Н. Балабаєва, позитивно впливає на розвиток особистості

молодшого школяра і додає, що "розвиток пізнавальної активності є тим ідеальним варіантом, коли її становлення відбувається поступово, рівномірно у відповідності з логікою пізнання предметів навколишнього світу і логікою самовизначення особистості..." [3].

С. Осипова та Н. Агишева, розкриваючи сутність пізнавальної активності, вказують, що вона виступає інтегративною якістю особистості, яка виявляється в прагненні до пізнання, визначає стійкий інтерес до пошуку знань, готовність до самостійної пошукової діяльності та має репродуктивний, інтерпретуючий та творчий рівні розвитку [14].

Ряд учених розглядають пізнавальну активність як вид активності, що характеризується прагненням особистості до відкриття нового, досі невідомого. Пізнавальна активність, на думку І. Дубровіної, є головним чинником розвитку і самовдосконалення особистості, виступаючи стрижневим чинником пізнавальної діяльності [5]. Вчена вказує, що пізнавальна діяльність виступає як відносно самостійна діяльність школяра і виявляється в тісному взаємозв'язку із самостійністю, ініціативністю, креативністю. Її можна розглядати як одну з детермінант творчого саморозвитку школяра [13]. При цьому вищим рівнем розвитку пізнавальної активності виступає саме *творча активність* і в цьому переконані Т. Шамова, О. Брежнева, І. Дубровіна і ряд інших дослідників.

Як вважає В. Ігнатович, творча активність, це мотивована готовність особистості до творчої діяльності. Вона визначається як швидкістю включення, ефективністю виконання тих чи інших творчих завдань, так і прагненням школяра до самовдосконалення [8]. На думку Б. Жорняк, це "складна інтегративна властивість особистості, яка виявляється в прагненні й готовності до самостійної оригінальної діяльності, в творчому підході до розв'язання пізнавальних завдань та виборі оптимальних шляхів її реалізації" [7].

Т. Латишева трактує творчу активність (дослідження стосувалося учнів 5–7 класів) як вмотивовану потребу до активної самостійної когнітивно-емоційної діяльності, яка спрямовується на зацікавлене відкриття нових об'єктів творчості за принципом пошукової домінанті. Її метою виступає отримання індивідуального та соціально значущого результату [12, с. 15]

В. Гаврилюк розглядає творчу активність як інтегративну якість індивіда, що представлена комплексом інтелектуальних, емоційних, характерологічних властивостей і забезпечує можливість творчо діяти в будь-якій проблемній ситуації, у тому числі й при розв'язанні навчальної задачі. Джерелом творчої активності дитини, на його переконання, виступає внутрішній саморух особистості до творчої самореалізації та самовдосконалення [4].

Б. Жорняк розглядає творчу активність "як складну інтегративну властивість особистості, як вищу форму активної самостійної навчальної діяльності школяра, яка виявляється ... в прагненні до самостійної оригінальної діяльності, в творчому підході до розв'язання пізнавальних завдань..." [7, с. 16].

О. Туриніна у своїх дослідженнях звертає увагу, що деякі автори ототожнюють поняття "творча активність" і "креативність". Саму ж креативність особистості вчена визначає, як детермінанту творчої активності [20, с. 58–59].

Наведений стислий огляд представлених поглядів учених на сутність творчої активності, а також їх аналіз та узагальнення дає підстави вважати, що творча активність – це особистісне утворення, риса, інтегративна якість, що формується в творчій діяльності, реалізується через пізнавальну потребу й інтерес, виявляється в емоційному піднесенні та творчому підході до розв'язання завдань і виступає як прагнення до самореалізації через розкриття власного творчого потенціалу.

Втім все зазначене вище не дає нам відповіді на питання щодо шляхів формування творчої активності школярів на уроках музичного мистецтва. Як це можна здійснювати на практиці і що сприяє ефективності цього процесу – проблема, яка ще повною мірою не вирішена, однак вже є значний досвід у її розв'язанні.

Так, В. Ігнатович вважає, що для розвитку творчої активності необхідне її стимулювання, а це, в свою чергу, вимагає створення відповідних організаційно-педагогічних умов, і серед них найважливішими є комфортна обстановка, можли-

вість вибирати предмет і засоби діяльності для творчого самовираження, свобода творчості, використання ігрових творчих ситуацій, заохочення вияву фантазії та ініціативи тощо [8].

Б. Жорняк дійшла висновку, що важливим чинником формування творчої активності школярів є колективна музична діяльність. Вчена вважає, що в колективній творчості спостерігається, так званий "ефект зараження", коли емоційно-творче піднесення одних учнів спонукає до творчості інших [7, с. 16–17].

Виникає питання стосовно того, а чи можуть уроки музичного мистецтва забезпечити формування творчої активності, чи використовується повною мірою їх потенціал, які види діяльності найбільше сприяють цьому, які ефективні методи слід використовувати на уроці і в чому полягають особливості педагогічного супроводу.

Важко не погодиться з думкою, що музична освіта взагалі і урок музичного мистецтва зокрема мають значний розвивальний потенціал і він стосується, в першу чергу, розвитку творчого начала молодших школярів. Він націлений на духовний розвиток особистості, її здібностей, формування цілої низки компетентностей, але, як вказують Е. Абдуллін і О. Ніколаєва, дуже важливо ще в дитинстві пробудити інтерес до процесу музичної діяльності, а не лише до її результату [1, с. 80].

Досвід музично-творчої діяльності, на їх думку, набувається в процесі слухання музики, у вокально-хоровому та інструментальному виконавстві, музично-пластичній діяльності, імпровізації і створенні музики, у встановленні зв'язків музики і життя тощо [1, с. 80].

Важливо, щоб учні отримували справжнє емоційне задоволення від спілкування з музикою слухаючи її, виконуючи та створюючи. О. Ростовський писав: "всі учні мають відчувати радість творчості, бо з нею безпосередньо пов'язане емоційне реагування на музику...", і далі – "... в активності самих дітей полягає величезний потенціал розвитку їхніх музично-творчих здібностей". Найсприятливішими умовами для цього є життєрадісна атмосфера, "... яка досягається завдяки доброзичливому спілкуванню, яскравим враженням, відкриттям і звершенням" [18, с. 7]. Учні мають бути залучені в активну художньо-творчу діяльність, має накопичуватися їх музичний досвід, музичний світ, відкривати нові свої грані і це повинно бути на кожному уроці музичного мистецтва.

Методологічно важливою є думка З. Князевої, яка вважає, що насолода, яку отримує людина, спілкуючись з прекрасним, поступово накопичується, акумулюючись у потужний заряд естетичних емоцій. Емоційні накопичення є тим золотим запасом, що не дозволяють індивідууму залишатися на адаптивному рівні розвитку, з якого він черпає своє натхнення [11, с. 222].

Як справедливо зазначає О. Ємчик, основним видом діяльності для творчої особистості є творчість [6, с. 42]. Д. Кабалецький писав, що творчу діяльність учнів, потяг до якої помітний ще в ранньому дитинстві, слід, наскільки це можливо, розвивати в школі [10, с. 32]. При цьому композитор-педагог наголошував, що творче начало може виявлятися в своєрідності відповідей учнів, а не лише їх правильності, в прагненні самому ставити питання, а не тільки на них відповідати, в гостроті слухової спостережливості, у власних судженнях про виконання музики [10, с. 31].

Актуальним є і питання використання тих чи інших методів формування творчої активності, серед них виокремлюється комплексний метод активізації музично-творчої діяльності. Даний метод може мати достатньо широку варіативність залежно від умов застосування, виду творчої роботи, внутрішнього стану учнів, зовнішніх чинників тощо.

Дещо подібним є метод цілеспрямованої активізації художньої діяльності, про який пише Г. Падалка. Вчена вважає, що даний метод спрямовується на підтримання учня у підвищеному тонусі у процесі мистецької діяльності, на мобілізацію енергетичних ресурсів. Інертність, байдужість, нейтральне ставлення до процесу художнього пізнання різко зменшують його ефективність. Далі вчена додає, що не лише підтримка, а й спонукування учня у творенні художніх явищ, підтримка психологічної установки на активну художню діяльність – необхідні аспекти педагогічного опосередкування мистецької навчальної діяльності [15, с. 204].

Ще одним ефективним, на нашу думку методом, можна вважати метод художнього конструювання. Він не виключає наслідування деяких операцій у репродуктивно-творчій діяльності, але дозволяє, особливо на початкових етапах формування творчої активності давати учням певні алгоритми дій, які допомагають досягти творчого результату.

Окрім того, ефективності формування творчої активності сприятимуть такі методи, як метод активізації попереднього досвіду, залучення до творчого проектування, проблемні методи, методи смислового бачення, евристичний або частково-пошуковий, метод рефлексії, самоаналізу, самоконтролю та самооцінки, метод художньо-педагогічного спілкування.

Застосування означених методів має поєднуватися з дотриманням принципів музичної освіти, серед яких принцип опори на життєвий та художній досвід, що забезпечує максимальне осягнення та високу засвоєність навчального матеріалу; стимулювання внутрішньої активності – забезпечує активізацію творчого пошуку; дотримання принципу єдності індивідуального і колективного впливу на учнів дозволяє підтримувати високий рівень активності учнів на уроці; дотримання принципу творчої самостійності сприяє розкриттю вольових якостей; принцип мотивації музичної діяльності уможливорює високу готовність до творчої самореалізації; принцип інтересу та емоційної захопленості музичною діяльністю забезпечує високий рівень зацікавленості музичним мистецтвом і бажанням творити.

Висновки. Отже, на підставі розгляду теоретичних положень, їх аналізу та узагальнення, вивчення педагогічного досвіду щодо формування творчої активності учнів на уроці музичного мистецтва визначено, що ця проблема потребує ще подальшого різнобічного вивчення, оскільки знаходиться на перетині багатьох наук. Водночас вже на сьогодні можна рекомендувати для використання в практиці роботи вчителів такі методи, як метод активізації музично-творчої діяльності, художнього конструювання, активізації попереднього досвіду, залучення до творчого проектування тощо.

Серед шляхів підвищення ефективності процесу формування творчої активності можна виокремити урізноманітнення художньо-творчої діяльності на уроці, упровадження ранньої діагностики творчих здібностей школярів, створення шкільного освітньо-творчого середовища, яке б дозволяло учням постійно виявляти свої таланти, здійснювати творчий обмін та постійно набувати досвід художньо-творчої діяльності.

Література

1. Абдуллин Е. Б., Николаева Е. В. Теория музыкального образования: учебн. для студ. высш. пед. учеб. завед. Москва: Издательский центр "Академия", 2004. 336 с.
2. Акиф гызы Л. М. Проблема формирования познавательной активности учащихся в современной психолого-педагогической литературе. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problema-formirovaniya-poznavatelnoy-aktivnosti-uchaschihsya-v-sovremennoy-psihologo-pedagogicheskoy-literature/viewer> (дата звернення 30.04.2020).
3. Балабаева Н. В. Понятие и сущность познавательной активности младших школьников. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-i-suschnost-poznavatelnoy-aktivnosti-mladshih-shkolnikov/viewer> (дата звернення 01.05.2020).
4. Гаврилюк В. Ю. Творча активність старшокласників як психолого-педагогічна проблема. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*: збірник наукових праць. Київ, 2005. Вип. 8. Кн. 1. С. 95–100.
5. Дубровіна І. В. Пізнавальна активність як стан готовності учнів до пізнавальної діяльності. URL: <https://repository.kristti.com.ua/handle/eiraise/169> (дата звернення 01.05.2020).
6. Ємчик О. Г. Розвиток творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Рівненський державний гуманітарний університет. Рівне, 2018. 318 с. URL: http://www.rshu.edu.ua/images/afto-disert_emchik.pdf (дата звернення 01.05.2020).
7. Жорняк Б. Є. Методичні засади формування творчої активності молодших школярів засобами колективної музичної діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2013. 21 с.
8. Игнатович В. Г. Развитие творческой активности младших школьников в процессе воспитания. *Подготовка учителя начальных классов: проблемы и перспективы*: материалы III Междунар. науч.-практ. конф., Минск, 14 ноябр. 2013 г. / Бел. гос. пед. ун-т

им. М. Танка; редкол.: Н. В. Жданович, О. В. Азарко, В. Г. Игнатович и др. Минск: БГПУ, 2013. С. 129–132. URL: http://elib.bspu.by/bitstream/doc/4047/1/%D0%98%D0%B3%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87_%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82_%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%8215_7.pdf (дата звернення 30.04.2020).

9. Ігнатова Р. Розвиток пізнавальної активності учнів як педагогічна проблема. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/6283/6291> (дата звернення 02.05.2020).

10. Кабалевський Д. Б. Воспитание ума и сердца. Книга для учителя. Москва: Просвещение, 1984. 206 с.

11. Князева З. А. Эстетические потребности в контексте проблемы развития творческой активности личности. *Шляхи удосконалення художньо-естетичної освіти учнівської молоді в умовах відродження національної культури: тези республіканської науково-практичної конференції (7–9 квітня 1992 р.)*. Київ: КДПІ. С. 220–223.

12. Латишева Т. В. Формування творчої активності учнів 5–7 класів на уроках музичного мистецтва: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2015. 21 с.

13. Маловичко Д. А. Познательная активность как компонент творческого саморазвития школьника. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/poznavatel'naya-aktivnost-kak-komponent-tvorcheskogo-samorazvitiya-shkol'nika/viewer> (дата звернення 01.05.2020).

14. Осипова С. И., Агишева Н. С. Познательная активность как объект педагогического анализа. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/poznavatel'naya-aktivnost-kak-obekt-pedagogicheskogo-analiza/viewer> (дата звернення 01.05.2020).

15. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта України, 2008. 274 с.

16. Психология. Словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Политиздат, 1990. 494 с.

17. Психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. Київ: Вища школа. 1982. 216 с.

18. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 640 с.

19. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ: Голов. ред. УРЕ, 1974. 775 с.

20. Туриніна О. Л. Психологія творчості: навч. посіб. Київ: МАУП, 2007. 160 с.

21. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Голов. ред. УРЕ, 1986. 800 с.

22. Шубинський В. Д. Пізнавальна активність як детермінанта розвитку професійної компетентності учня. URL: <file:///C:/Users/%D0%AE%D1%80%D0%B0/Desktop/-36887-70074-1-SM.pdf> (дата звернення 02.05.2020).

References

1. Abdullin E. B., Nikolaeva E. V. Teoriya muzykal'nogo obrazovaniya: uchebn. dlya stud. vyssh. ped. ucheb. zavedenij. Moskva: Izdatel'skij centr "Akademiya", 2004. 336 s. [in Russian].

2. Akif gyzy L. M. Problema formirovaniya poznavatel'noj aktivnosti uchashchihsya v sovremennoj psihologo-pedagogicheskoy literature. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problema-formirovaniya-poznavatel'noj-aktivnosti-uchashchihsya-v-sovremennoj-psihologo-pedagogicheskoy-literature/viewer> (data zvernennya: 30.04.2020). [in Russian].

3. Balabaeva N. V. Ponyatie i sushchnost' poznavatel'noj aktivnosti mladshih shkol'nikov. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-i-suschnost-poznavatel'noj-aktivnosti-mladshih-shkol'nikov/viewer> (data zvernennya: 01.05.2020). [in Russian].

4. Gavrylyuk V. Yu. Tvorchа aktivnist' starshoklasnikiv yak psihologo-pedagogichna problema. *Teoretiko-metodichni problemi vihovannya ditej ta uchniv's'koї molodi*. Zbimik naukovih prac'. Vip. 8. Kn. 1. Kiiv, 2005. S. 95–100. [in Ukrainian].

5. Dubrovina I. V. Piznaval'na aktivnist' yak stan gotovnosti uchniv do piznaval'noi diyal'nosti. URL: <https://repository.kristti.com.ua/handle/eiraise/169> (data zvernennya 01.05.2020). [in Ukrainian].

6. Emchik O. G. Rozvitok tvorchogo potencialu magistriv doshkil'noi osviti u procesi profesijnoi pidgotovki. dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Rivnens'kij derzhavnij humanitarnij universitet. Rivne, 2018. 318 s. URL: http://www.rshu.edu.ua/images/afto/disert_emchik.pdf (data zvernennya 01.05.2020). [in Ukrainian].

7. Zhomyak B. S. Metodichni zasadi formuvannya tvorchoї aktivnosti molodshih shkolyariv zasobami kolektivnoї muzichnoї diyal'nosti: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk:

13.00.02 / Nacional'nij pedagogichnij universitet imeni M. P. Dragomanova. Kiiv, 2013. 21 s. [in Ukrainian].

8. Ignatovich V. G. Razvitie tvorcheskoj aktivnosti mladshih shkol'nikov v processe vospitaniya. *Podgotovka uchitelya nachal'nyh klassov: problemy i perspektivy: materialy III Mezhdunar. nauch.-prakt. konf.*, Minsk, 14 nyabr. 2013 g. / Bel. gos. ped. un-t im. M. Tanka; redkol.: N. V. Zhdanovich, O. V. Azarko, V. G. Ignatovich i dr. Minsk: BGPU, 2013. S. 129–132. URL: http://elib.bspu.by/bitstream/doc/4047/1/%D0%98%D0%B3%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87_%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82_%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%8215_7.pdf (data zvernennya 30.04.2020) [in Russian].

9. Ignatova R. Rozvitok piznaval'noi aktivnosti uchniv yak pedagogichna problema. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/6283/6291> (data zvernennya 02.05.2020). [in Ukrainian].

10. Kabalevs'kij D. B. Vospitanie uma i serdca. Kniga dlya uchitelya. Moskva: Prosveshchenie, 1984. 206 s. [in Russian].

11. Knyazeva Z. A. Esteticheskie potrebnosti v kontekste problemy razvitiya tvorcheskoj aktivnosti lichnosti. *Shlyahi udoskonalennya hudozhn'o-estetichnoi osviti uchnivs'koï molodi v umovah vidrodzhennya nacional'noi kul'turi: Tezi respublikans'koï naukovo-praktichnoi konferencii (7–9 kvitnya 1992 r.)*, Kiiv: KDPI. S. 220–223. [in Russian].

12. Latisheva T. V. Formuvannya tvorchoï aktivnosti uchniv 5–7 klasiv na urokah muzichnogo mistectva: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.02 / Nacional'nij pedagogichnij universitet imeni M. P. Dragomanova. Kiiv, 2015. 21 s. [in Ukrainian].

13. Malovichko D. A. Poznavatel'naya aktivnost' kak komponent tvorcheskogo samorazvitiya shkol'nika. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/poznavatel'naya-aktivnost-kak-komponent-tvorcheskogo-samorazvitiya-shkol'nika/viewer> (data zvernennya 01.05.2020). [in Russian].

14. Osipova S. I., Agisheva N. S. Poznavatel'naya aktivnost' kak ob'ekt pedagogicheskogo analiza. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/poznavatel'naya-aktivnost-kak-obekt-pedagogicheskogo-analiza/viewer> (data zvernennya 01.05.2020). [in Russian].

15. Padalka G. M. Pedagogika mistectva (Teoriya i metodika vkladannya mistec'kih disciplin). Kiiv: Osvita Ukraini, 2008. 274 s. [in Ukrainian].

16. Psihologiya. Slovar' / pod obshch. red. A. V. Petrovskogo, M. G. Yaroshevskogo. 2-e izd., ispr. i dop. Moskva: Politizdat, 1990. 494 s. [in Russian].

17. Psihologichnij slovnik / za red. V. I. Vojtko. Kiiv: Vishcha shkola. 1982. 216 s. [in Ukrainian].

18. Rostovs'kij O. Ya. Teoriya i metodika muzichnoi osviti: navch.-metod. posibnik. Ternopil': Navchal'na kniga – Bogdan, 2011. 640 s. [in Ukrainian].

19. Slovnik inshomovnih sliv / za red. O. S. Mel'nichuka. Kiiv: golovna redakciya URE, 1974. 775 s. [in Ukrainian].

20. Turinina O. L. Psihologiya tvorchosti: navch. posib. Kiiv: MAUP, 2007. 160 s. [in Ukrainian].

21. Filosofs'kij slovnik / za red. V. I. SHinkaruka. 2-e vid., pererob. I dop. Kiiv: Golov. red. URE, 1986. 800 s. [in Ukrainian].

22. Shubins'kij V. D. Piznaval'na aktivnist' yak determinanta rozvitku profesijnoi kompetentnosti uchnya. URL: <file:///C:/Users/%D0%AE%D1%80%D0%B0/Desktop/36887-70074-1-SM.pdf> (data zvernennya 02.05.2020). [in Russian].

Dvornyk Yriy

Ph.D. in Pedagogical Sciences, Associate Professor of Instrumental and Performing Training
Nizhyn Mykola Gogol State University

FORMATION OF CREATIVE ACTIVITY OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN AS A PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEM

The article is dedicated to the topical issue of modern art pedagogy – the formation of creative activity. Its aim is a psychological and pedagogical analysis of the problem of forming the creative activity of junior students in music lessons and highlighting possible ways to solve it.

Based on the analysis of interpretations of the concept of "creative activity" in philosophical, psychological and pedagogical aspects, its generalization is made. It is

presented as a personal formation, trait, integrative quality, which is formed in creative activity, realized through cognitive need and interest, manifested in emotional uplift and creative approach to solving problems and acts as a desire for self-realization through the disclosure of its own creative potential.

The article emphasizes the significant potential of music education in general and music lessons in particular and reveals ways to form the creative activity of junior students. Emphasis is placed on the importance of involving students in active artistic and creative activities, the need for them to gain musical experience.

Pedagogical methods that provide effective formation of creative activity are considered, including a complex method of activating musical and creative activity, method of artistic construction, activation of previous experience, involvement in creative design, problem methods, methods of semantic vision, heuristic or partial search, method of reflection, self-analysis, self-control and self-assessment, method of artistic and pedagogical communication.

It is emphasized that the process of formation of creative activity should be based on the principles of reliance on life and artistic experience, stimulation of internal activity, unity of individual and collective influence on students, creative independence, motivation of musical activity, interest and emotional passion for music.

Key words: activity, cognitive activity, creative activity, junior students, music lesson, pedagogical methods, principles.